

ADNOTATIONES HISTORICAE – POVIJESNE PRIBILJEŠKE, I.*

► Piše: dr. fra Gaudencije Ivancić

Neki događaji od 1941. i dalje

Bio sam tada kateheta na građanskoj školi. Moj kolega iz škole Vehbija Imamović dođe k meni u samostan. Rekne mi: »Kolega, učinit ćeš mi jednu uslugu.« Upitam ga koju ili kakovu uslugu. On izvadi iz džepa neki papir i rekne: »Evo ja sam napravio molbu na ustašku vlast i potpisao, da garantiram za Alikalfića Mustafu.« Alikalfić je bio profesor u Preparandiji i odveden od ustaša. Zamoli mene da i ja potpišem. Poznao sam Alikalfića kao kolegu iz Preparandije. Bio je dobar kao kolega i pošten. I ja potpišem svoju garanciju ali sam se ipak bojao. Čini mi se da je i fra Mladen također potpisao. Molba ipak nije uspjela, jer je on izgubio život prije nego je molba stigla. Kako i gdje je izgubio život, nije mi poznato. Govorkalo se je da je on odveden s Bl. Sliškovićem i direktorom rudnika pa da su poginuli kod bombardiranja Sl. Broda. Nijesam se poslije danog potpisa nikada sastao s Vehbijom Imamovićem.

Slučaj s Ristom Đurićem.
R. Đurić bio je nastavnik u Građanskoj školi. Rodom je iz Slipčića, pravoslavne vjere, koliko mi je poznato pošten čovjek. Dođe k meni jednog dana. Bilo je po-

Fra Gaudencije je zajedno s drugima nastojao pomoći progonjenima u Mostaru. Nekada su u tome uspijevali, nekada ne. Dirljivi su bili kasniji susreti sa spašenima.

slije ručka. Bili smo pod sjenicom. Zovne mene da dođem malo sa strane. Ja sam znao, dosjetio se, što on želi. Rekne mu: »Sjedi, popit ćemo kafu pa ćemo onda.« On kaže da mu

se žuri, ali ja ipak nijesam popuštao. Naredim kafu. Kad smo popili, rekne mu ja: »Ajdemo u ured.« Putem on rekne da je bio više kod katolika nego kod pravoslavnika pa mu je zato svejedno, katolik ili pravoslavni. U uredu je bio o. fra Viktor Nuić, župnik. Ja odmah rekne Viktoru: »Daj mome kolegi cedulju da se je prijavio za katoličku vjeru.« Viktor odmah napiše i preda mu. Ja

* Izvadci iz rukopisa. Tekst donosimo u izvorniku jer vrijedi kao svjedočenje. Ispravljene su samo očite pogreške.

mu rekнем: »Eto Ti ta cedulja pa ako Ti još što zatreba, dođi.« On zahvali i pozdravimo se sa: Doviđenja. Za cijelo vrijeme rata ništa nijesam o njemu čuo. Tek kad je rat svršio i jednog dana ja pošao u grad te prelazim preko Starog Mosta na lijevu stranu Neretve, prema meni ide jedan čovjek u kojem sam brzo prepoznao R. Đurića. Kad smo se sastali, zagrlili smo se i upitali za zdravlje. Odmah je meni rekao: »Gaudencije, hvala Vam.« Sad mi je ispričao da su ga odselili u Srbiju i tamo bio do svršetka rata. Sad da se je povratio u Mostar i postao profesor na gimnaziji. Ne sjećam se da sam se poslije sastajao s njime.

Slučaj sa Trifkom Samardžićem. Trifko je bio podvornik u Građanskoj školi, gdje sam i ja bio kateheta prije Preparandije. On dođe k meni u samostan jednog dana za NDH. Zamoli me da ja odem na vlast i da isposlujem od vlasti da se može izseliti iz Mostara i otići svojoj kući. Dok me je za to molio, klekne preda me na hodniku, izvadi ispod kaputa dosta veliku sliku A. Pavelića i rekne: »Vidiš Gaudencije, ovo je naslikao moj sin.« Slika je bila dosta dobro izrađena. S tom slikom htio je mene potaknuti da mu izvršim ono za što me je zamolio. Međutim, ja mu rekнем: »Uzmi ti Trifko tu fotografiju (sliku) i čini s njom što znaš a ja ću Tebi pomoći i bez nje što god mogu.« I zaista, ja odmah odem na kotar te izložim prestojniku za što sam došao. Rekao sam mu da je Trifko pošten čovjek, podvornik i da želi samo to da može slobodno izaći iz Mostara i otići svojoj kući. Prestojnik mi konačno rekne da pošaljem Trifka k njemu. Ja pozdravim i odem. Putem sam se zamislio. Bojao sam se da Trifka ne zovu zato da ga kazne. Mislio sam da se ne sastanem s njime i da mu ništa

Bilo je trenutaka kada pomoć nije bila tako jednostavna, moralo se jamčiti svojom glavom i čašću. Nekada se to odnosilo i na čitavo mjesto.

Franjevački samostan i crkva u Mostaru s okolinom prije Drugoga svjetskoga rata

ne govorim. Nijesam unišao u samostan na velika i glavna vrata nego preko kleričke bašče na sporedna. Međutim, kad sam ja ulazio, Trifko se nađe upravo kod sporednih vrata. Dakle, nijesam ga mogao izbjeći i sada mu sve točno rekнем što su oni poručili. Trifko zahvali i ode. Nijesam znao ništa što se je s njim dalje događalo, ali sam više puta pomišljao da su možda s njim zlo postupali. Tek kad sam drugi put izašao iz zatvora, susreli smo se. Ja sam se morao prijavljivati na UDB-i svaki mjesec dana. I jednog dana kad sam došao na UDB-u i šetao po hodniku, pristupi k meni čovjek u kojem sam prepoznao Trifka. Poljubi mi on ruku i rekne: »Hvala Vam, velečasni.« Pitao sam ga šta se je s njime dogodilo. Rekne mi da su mu dali propusnicu u kotaru i da je odselio u svoje

mjesto i tako se je spasio. Nijesam ga poslije nikada susreo.

Zauzimanje za stanovnike Baćevića. Govorkalo se je u Mostaru da bi ustaše mogli kažnjavati Baćevićane. Fra Viktor Nuić, župnik u Mostaru, i ja vodili smo razgovor o tome i odlučili smo otići ustaškom zapovjedniku. On je uredovao u osnovnoj školi Kraljice Marije kod gimnazije. Jednog dana odemo i nađemo ga u uredu. Odmah mu kažemo zašto smo došli. »Ako bude itko išao u Baćeviče neka postupaj s ljudima humano«, rekнем zapovjedniku. – Ne sjećam se imena njegova. – On nam odgovori: »Možete li Vi garantirati za te ljude.« Mi mu odgovorimo da ne poznamo nikoga od tih ljudi ali da nam je dužnost reći da je svaki čovjek zaslužio da se s njime postupaj pravedno i humano. Kad smo to rekli, šutio je. Zatim se oprostili s njime i otišli. Nijesmo poslije čuli da se je u Baćevičima zlo događalo. ✍

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subraće«, XIII., 2 (25),
Široki Brijeg, 2020., srpanj – prosinac, 2020.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
Kard. Stepičca 14, 88220 Široki Brijeg
Avenija G. Šuška 2, 10040 Zagreb

Veza:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 702-936
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada 13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...:

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar;
Korisnik: Hercegovačka franjevačka
provincija;

Svrha: prilog Vicepostulaturi
žiro-račun: 3381602276649744
devizni račun:
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Sa zahvalnošću Bogu dospjeli smo do 25. broja ovoga našega glasila. I puno i malo. Nastaviti nam je nesmanjenim žalom tražiti istinu o ubijenim hercegovačkim franjevcima, ali i istinu o pobijenom vjernom puku Božjem. Bili su zajedno u miru, bili su zajedno u tim nesretnim vremenima, pa kako da ih sada dijelimo!?

Gledajući s ove točke, ponovimo da nije važno koliko će ovaj postupak mučeništva zapravo trajati. Važno je otkriti istinu o svim tim događajima. Ona čak može biti i protiv pobijenih hercegovačkih franjevaca. U stvari, bit ćemo zahvalni ako netko uspije činjenično dokazati da netko od njih nije dostojan mučeničke palme, odnosno časti oltara. Do sada to nismo otkrili. Otkrili smo samo da su nevini, da su ubijani iz mržnje prema vjeri i da su kršćanski primili te posljednje trenutke svoga ovozemaljskoga života. Pred Bogom i ljudima zadaća nam je istražiti i ne zaniijekati sve ono što im ide u prilog i sve ono što im ne ide u prilog. Dosađajne jugokomunističko pisanje o njima samo je teška kleveta bez ikakva dokaza.

Nešto slično očekuje se i na društvenome polju. Iz ideoloških razloga jugokomunisti su nemilosrdno »čistili«, kako to oni vole reći, područje na koje bi došli. Na koga je god pala sjenka da bi im mogao smetati, ostajao bi bez glave. Dokaza o tome svakim je danom sve više i više. To ne mogu zaustaviti ni neki naši odnarođeni političari i povjesničari. Ovi potonji nedavno su potpisali neku deklaraciju

o reviziji povijesti, kao što su neki drugi prije koju godinu potpisali deklaraciju o navodno zajedničkome jeziku Hrvata, Srba, Bošnjaka i Crnogoraca. Namjerno su zaboravili da je revizija povijesti u temelju historiografije. A ima među tim potpisnicima onih koji se kite naslovom »profesor povijesti«. Nije žalosno, nego prežalosno.

One države u kojima je zaživjela demokracija nakon komunističke vladavine, davno su takvima stale u kraj. Lustrirale su ih. Išlo je to obično trima smjerovima: sudskim, administrativnim i obrazovnim. Kod nas se tek počelo s ovim posljednjim, a i njega spomenuti i slični žele onemogućiti. Administrativni vid ili sklanjanje s važnih mjesta onih koji su se kompromitirali u prošleme sustavu, kao i sudski pri kojem bi određene trebalo suditi za počinjena zlodjela, kod nas će biti teško provesti. Kao društvo ponovno smo zapali u kaljužu njihove istine. Zbog toga nazadujemo i klizimo prema dnu razvijenih zemalja, iseljavamo se, manje se radamo... Međutim, ne treba se pređavati. Tražimo istinu, gradimo svoju domovinu unatoč svemu.

U ovome duhu nastavljamo dalje. Vjerujemo da će Bog biti uz nas. A vama zahvaljujemo na svoj potpori u vidu molitve, svjedočenja, dokumenata, novčanih priloga... Neka tako i ostane. Vodili nas sve zajedno uvijek samo Božji

mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Nagradni natječaj	38
Stratišta	21	Podsjetnik	42
Pobijeni	27	Povijesne okolnosti	47
Glas o mučeništvu	29	Suočavanje s prošlošću	49
Odjek u puku	34	Razgovor	50